

Beslissing samenwerking interlandelijke adoptie met Vietnam

Datum: 14/02/2023

Auteur: VCA

Onderwerp: Beslissing samenwerking Vietnam

1. Situering

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat de Vlaamse Regering de huidige praktijken rond interlandelijke adoptie grondig onderzoekt en maatregelen neemt om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren.

Naar aanleiding van het eindrapport¹ van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie formuleerde de Vlaamse Regering op 17 september 2021² een aantal basisprincipes en krijtlijnen voor de verdere aanpak, zowel voor wat betreft de toekomst van interlandelijke adoptie, als voor het omgaan met wantoestanden uit het verleden.

Een van deze krijtlijnen betreft het versterken van partnerschappen met herkomstlanden. In de mededeling aan de Vlaamse Regering van 17 september (VR 2021 1709 MED.0315/1) staat hierover het volgende: *“Om de kansen voor kinderen te vergroten op een gepaste thuis en tegelijk ook het risico op mistoestanden nog sterker uit te sluiten, wil de Vlaamse regering de samenwerking op niveau van de naties (aankomstland – herkomstland) versterken. Vlaanderen zal ter plaatse gaan naar de landen waarmee, na risicoanalyse samengewerkt kan worden of nieuwe samenwerking kan worden gezocht om te komen tot intense samenwerkingsafspraken. Daarbij hoort dat bij zo’n doorstart of opstart heel goed wordt uitgelegd hoe Vlaanderen wil werken, welke kandidaatouders Vlaanderen heeft, voor welke kindprofielen, etc. Op kindniveau wordt het systeem vervolgens gestuurd door de vraag van de herkomstlanden om binnen de gemaakte afspraken kinderen te plaatsen. We verankeren deze werkwijze waarrond vandaag al goede praktijken met een aantal herkomstlanden bestaan, in de werking van interlandelijke adoptie.”*

De Vlaamse Regering vroeg aan het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) om het kader voor bovenstaande risicoanalyse uit te werken en ter validatie voor te leggen aan de Vlaamse Regering. De criteria voor het beslissingskader interlandelijke adoptie werden door de Vlaamse Regering vastgelegd op 10 december 2021³.

Het beslissingskader werd vervolgens in concreto verder uitgewerkt en dient als basis voor het screenen van alle huidige samenwerkingen met herkomstlanden inzake interlandelijke adoptie.

Voor het aanleveren van informatie en advies werkt VCA voor iedere screening samen met 3 onafhankelijke organisaties met een breed internationaal netwerk en expertise in alternatieve (jeugd)zorg, jeugdbeschermingsmaatregelen en kinderrechten. Het gaat om International Social Service⁴ (ISS), Child Identity Protection⁵ (CHIP) en UNICEF⁶.

Daarnaast werd ook input gevraagd aan de bevoegde autoriteit in het desbetreffende herkomstland, aan de betrokken interlandelijke adoptiediensten en de Federale Centrale Autoriteit (FCA).

Aan de hand van de verzamelde input worden alle huidige samenwerkingen op basis van een kleurencode geëvalueerd door 2 stakeholders: enerzijds geadopteerden en anderzijds de 3 huidige interlandelijke adoptiediensten. Echter,

¹ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/rapport-expertenpanel-interlandelijke-adoptie-in-vlaanderen>

² <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/61404C18364ED90008000178>

³ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/nieuw-beslissingskader-voor-interlandelijke-adoptie>

⁴ <https://www.iss-ssi.org/index.php/en/>

⁵ <https://www.child-identity.org/en/>

⁶ <https://www.unicef.org/>

werden voor sommige herkomstlanden geen geadopteerden gevonden om de informatie door te nemen en te evalueren. Wat betreft Vietnam, hebben 4 geadopteerden de informatie doorgenomen en op basis van een kleurencode beoordeeld.

VCA neemt op basis van het geheel een beslissing en kan, in geval van twijfel, bijkomend beroep doen op een expert in de kinderrechten.

VCA kan 3 mogelijke beslissingen nemen:

1. Samenwerking met herkomstland is positief

Indien de samenwerking met het herkomstland positief is beslist, loopt de volledige samenwerking door. Er worden wel werkbezoeken gepland om verdere samenwerkingsafspraken te maken rond een werking afgestemd op de krijtlijn "Partnerschappen met herkomstlanden versterken", zoals beslist door de Vlaamse Regering.

2. Samenwerking met herkomstland wordt onmiddellijk stopgezet

Na screening van de huidige samenwerkingen zal met een aantal herkomstlanden geen samenwerking meer mogelijk zijn. De dossiers van de kandidaat-adoptanten die al een lopende kindtoewijzing hebben, worden verder afgewerkt volgens het huidige systeem. De andere kandidaat-adoptanten kunnen zich heroriënteren naar de herkomstlanden waar Vlaanderen nog wel verder mee samenwerkt. Transparante communicatie naar de betrokkenen is dan essentieel.

3. Samenwerking met herkomstland vraagt meer verduidelijking via werkbezoek

Na screening van het herkomstland wordt een werkbezoek gepland om meer duidelijkheid te creëren rond toekomstige samenwerking. De samenwerking loopt onverminderd door tot na verduidelijking via het werkbezoek en definitieve beslissing door VCA.

2. Beoordeling huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Vietnam

De beoordeling gebeurt op basis van het ingevulde "Decision framework for intercountry adoption - Vietnam", dat u in bijlage vindt. Dit document omschrijft in detail de verschillende beoordelingscriteria. Het maakt integraal deel uit van de beoordeling en beslissing door VCA.

1. Algemene situatie in het land van herkomst

Veiligheidssituatie

In principe verlopen de meeste bezoeken aan Vietnam zonder problemen ([Algemene veiligheid in Vietnam | FOD Buitenlandse Zaken - Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking \(belgium.be\)](#)).

→ De veiligheid ter plaatse is voldoende.

Corruptie-index

Vietnam heeft een Corruption Perceptions Index van 39 op 100 in 2021 ([Corruption Index – Transparency](#)).

64% van de Vietnamese bevolking vindt dat corruptie bij de overheid een groot probleem is ([Global Corruption Barometer - Asia 2020 - Transparency.org](#)).

→ Er is veel corruptie in Vietnam.

Politieke stabiliteit

Vietnam staat op plaats 101 (van 194 landen) op de Political Stability Index" ([Political stability by country, around the world | TheGlobalEconomy.com](#))

→ Vietnam is een politiek instabiel land.

2. Ratificatie van het Haags Verdrag

Het Haags Adoptieverdrag werd op 07/10/2010 ondertekend, op 01/11/2011 geratificeerd en trad op 01/02/2012 in werking.

Moratoria

In Denemarken heeft de bemiddelingsdienst bevoegd voor interlandelijke adoptie in het voorjaar van 2018 besloten de samenwerking met Vietnam stop te zetten. De motivering voor deze stopzetting, is de volgende:

1. De hoge bedragen die rechtstreeks door de Deense interlandelijke adoptiedienst aan de weeshuizen werden betaald;
2. In de praktijk zijn het de weeshuizen die de bevoegdheid hebben om kinderen te matchen met kandidaat-adoptanten;
3. Matchingsvoorstellen werden vaak voorgesteld aan kandidaat-adoptanten van het ontvangende land waar de betrokken adoptiedienst financiële steun aan het specifieke weeshuis had verleend.

Het interlandelijke adoptiesysteem in Vietnam verliep hierdoor in de praktijk eerder via een gedecentraliseerd systeem, terwijl het volgens de Vietnamese regelgeving onder toezicht zou moeten vallen van de nationale Centrale Autoriteit voor adoptie.

→ **Vietnam ratificeerde het Haags Adoptieverdrag.**

→ **Denemarken heeft de samenwerking met Vietnam in het voorjaar van 2018 stopgezet.**

3. De bereidheid om rechtstreeks samen te werken van overheid tot overheid

Bereidheid tot samenwerking vanuit de centrale adoptieautoriteit

De Ministry of Justice (MOJ), de centrale adoptieautoriteit van Vietnam, bezorgde haar antwoorden aan ISS op 4 oktober 2022, 2 maanden na de vooropgestelde datum. De vragen vanuit ISS betreffen criterium 1, 2, 4, 5, 6 en 7 uit het beslissingskader.

MOJ bezorgde haar antwoorden tijdig aan VCA, namelijk op 4 augustus 2022. De vragen vanuit VCA betreffen ISS's alternative care and adoption matrix en criterium 8 uit het beslissingskader.

Onder criterium 3 in het beslissingskader wordt bevestigd dat de communicatie tussen VCA en MOJ constructief verloopt.

→ **MOJ is bereid tot samenwerking.**

Mogelijkheid van rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid:

MOJ heeft tijdens een werkbezoek aan België in september 2022 aangegeven bereid te zijn hierover in dialoog te gaan.

→ **Rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid is bespreekbaar.**

Specifiek aandachtspunt:

In de praktijk bestaat er fragmentatie in de rollen en verantwoordelijkheden tussen verschillende overheidsinstanties op nationaal, regionaal, provinciaal en gemeentelijk niveau, wat het bemoeilijkt om robuuste samenwerkingsafspraken te maken.

4. Positionering van de adoptiepraktijk binnen het bredere zorg- en opvangsysteem van het land van herkomst in de praktijk

Regelgeving over taken en bevoegdheden in de jeugdbescherming door een overheidsinstantie

Uit de informatie van ISS blijkt dat er een wirwar aan regelgeving bestaat met betrekking tot kinderscherming en alternatieve zorg. De wetgeving moet dan herzien en gestroomlijnd worden. Voorts moet in de regelgeving meer nadruk worden gelegd op het voorkomen van scheiding van gezinnen en op het werken aan re-integratie binnen het oorspronkelijke gezin.

Volgens ISS is voorzichtigheid geboden bij iedere verdere ontwikkeling van nieuwe regelgeving, aangezien belangrijke bepalingen en samenhang momenteel ontbreken (bijv. rond gezinsondersteuning en preventieve zorg; beoordelingscriteria voor zorgpersoneel; voorbereiding, opleiding en frequente begeleiding van kandidaat-ouders). Bovendien is de toepassing van de regelgeving in de praktijk een punt van grote bezorgdheid, wat maakt dat er behoefte is meer heldere richtlijnen.

Wat betreft het toezicht op en de coördinatie van het systeem voor kinderscherming en alternatieve zorg, is er sprake van dubbele taken en verantwoordelijkheden die aangepakt zouden moeten worden via een herziening van wetgeving en beleid. ISS stelt dat er een betere coördinatie moet komen tussen het centrale, provinciale, districts-

en lokale niveau, alsmede tussen de overheids- en niet-gouvernementele instanties - met inbegrip van religieuze organisaties - die diensten voor kindbescherming en alternatieve zorg aanbieden.

In het beslissingskader worden recente bevindingen van MOJ zelf opgelijst, die het gebrek aan heldere regelgeving en richtlijnen betreffende procedures, rollen en verantwoordelijkheden bevestigen.

→ **Er is een gebrek aan heldere regelgeving en richtlijnen betreffende procedures, taken en verantwoordelijkheden.**

Jeugdbeschermingsmaatregelen in de praktijk

Het team van ISS heeft de afgelopen tien jaar meerdere evaluaties van het jeugdbeschermingssysteem in Vietnam uitgevoerd, door experts op het gebied van jeugdbescherming. De algemene bevindingen op basis van de gegevens die ISS de afgelopen jaren heeft verzameld, wijzen op de noodzaak van het verbeteren van het nationaal zorg- en jeugdbeschermingssysteem.

Wat betreft kinderen wiens ouders vermist zijn, zijn er geen duidelijke bepalingen wat betreft de zoektocht naar de oorspronkelijke ouders (bv. termijnen die variëren van 30 tot 60 dagen), de uitgebreidere familie en/of de eventuele re-integratie met ouders/familie (bv. ontbreken van een zorgplan voor het kind, onvoldoende toezicht en herziening van de kindsituatie, weinig ondersteuning in het onderhouden van contacten met ouders/familie, enz.).

In geval van uithuisplaatsing van een kind, bevinden gezins- en gemeenschapsgerichte zorgopties (zoals kinship care en pleegzorg) zich in een beginnend stadium, in de vorm van bijvoorbeeld pilootprojecten door NGO's. Het algemene kader ter ondersteuning en regulering van een nationaal pleegzorgsysteem ontbreekt.

Daarnaast is er weinig bekendheid met kleinschalige vormen van residentiële zorg, zoals gezinshuizen, programma's voor begeleid zelfstandig wonen of gespecialiseerde zorginitiatieven voor kinderen met special needs.

De meest voorkomende vorm van residentiële zorg wordt aangeboden via grootschalige zorgvoorzieningen. Vietnam heeft momenteel geen strategisch beleid rond de institutionalisering uitgewerkt. UNICEF stelt dat het ontbreken van een deinstitutionaliseringstrategie problematisch is, omdat het voorzieningen toelaat zorgkosten en andere bijdragen van kandidaat-adoptanten te vragen, wat niet of in mindere mate het geval zou zijn indien een deinstitutionaliseringstrategie ontwikkeld zou worden. De meeste residentiële voorzieningen in Vietnam zijn geaccrediteerd door de overheid (Ministry of Labour, Invalids and Social Affairs – MoLISA), maar ontvangen geen overheidssubsidies.

Een aanzienlijk aantal kinderen wordt opgevangen door privé voorzieningen, zoals pagodes, die niet altijd door de overheid gereguleerd of gecontroleerd worden.

→ **Jeugdbeschermingsmaatregelen zijn in de praktijk te beperkt uitgewerkt. Er is een tekort aan personeel en middelen. Er ontbreekt een deinstitutionaliseringbeleid.**

Beleid van preventie en re-integratie naar het gezin van herkomst

ISS adviseert specifieke hervormingen ter verbetering van de preventieve zorg en het verhogen van de minimum zorgstandaarden voor kinderen die nood hebben aan alternatieve zorg.

UNICEF stelt dat er weinig aanwijzingen zijn dat er stappen worden ondernomen om in eerste instantie na te gaan of een kind veilig in het oorspronkelijke gezin kan blijven, indien er preventief voldoende ondersteuning wordt verleend. Ook de besluitvorming over de ontzetting uit de ouderlijke macht en de eventuele rechtspositie van alternatieve zorgverleners, bijvoorbeeld pleegzorgers, is momenteel niet onderworpen aan een wettelijke/formele administratieve procedure.

→ **Het beleid van preventie en re-integratie naar het oorspronkelijke gezin is in de praktijk te beperkt uitgewerkt.**

Centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp

Er is een gebrek aan nationale, regionale en lokale gegevens over de situatie van kinderen binnen de jeugdhulp.

→ **Er is geen centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp.**

Inbedding van adoptie in het jeugdbeschermingssysteem

Terwijl MOJ de centrale autoriteit is die verantwoordelijk is voor het toezicht op de adoptieprocedures, is MoLISA bevoegd voor het toezicht op de werking van de (jeugdhulp)zorgvoorzieningen. Pogingen van ISS om in contact te treden met MoLISA bleven onbeantwoord.

→ **Ondanks het gegeven dat adoptie in Vietnam beschouwd wordt als een jeugdbeschermingsmaatregel, is de adoptiepraktijk weinig ingebed in het bredere zorg- en opvangsysteem van Vietnam, aangezien jeugdbeschermingsmaatregelen andere dan adoptie onder de bevoegdheid van een ander ministerie (MoLISA) vallen.**

5. Consequente toepassing van het subsidiariteitsprincipe in interlandelijke adoptie

Inbedding van het subsidiariteitsprincipe in de regelgeving

Decree No.24/2019/ND-CP werd uitgevaardigd om de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel te waarborgen.

De regelgeving en procedures inzake preventieve gezinszorg, re-integratie met oorspronkelijke ouders/familie, pleegzorg, kleinschalige en/of gezinsgerichte residentiële opvang en binnenlandse adoptie dienen verder hervormd en/of uitgewerkt te worden.

→ **Het subsidiariteitsprincipe is ingebed in de regelgeving, maar alternatieve beschermingsmaatregelen voor kinderen zijn op dit moment te weinig uitgewerkt in regelgeving en procedures.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van binnenlandse adoptie

In het beslissingskader uit ISS verschillende bezorgdheden betreffende binnenlandse adoptie:

Aangezien in het regelgevend kader veel waarborgen voor binnenlandse adoptie ontbreken (zoals procedures rond adoptabiliteit, voorbereiding, matching, follow-up en het uitsluiten van financiële risico's), bestaan er in de praktijk meerdere risico's. Het is voor ISS zorgwekkend dat de vaststelling van de adoptabiliteit bestaat in het louter volgen van de wettelijk voorgeschreven termijnen en processen, met weinig aandacht voor een diepgaande juridisch-psycho sociale en medische evaluatie. ISS beveelt aan om in de bestaande regelgeving werk te maken van robuustere gate-keeping mechanismen.

→ **In de praktijk zijn er te weinig uitgewerkte procedures om het subsidiariteitsprincipe bij binnenlandse adoptie consequent toe te passen.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van interlandelijke adoptie

In Vietnam zijn snellere procedures mogelijk wat betreft de interlandelijke adoptie van kinderen met special needs. De lijsten van kinderen met zware of ernstige aandoeningen worden door het provinciale overheidsniveau (Department of Justice) overgedragen aan MOJ. ISS geeft aan dat de lijst vervolgens door MOJ gedeeld wordt met de adoptiediensten van ontvangende landen, volgens het principe van reversed flow. Ray of Hope geeft in het beslissingskader echter aan dat zij de vraag voor reversed flow rechtstreeks van het betrokken weeshuis ontvangt. De Vietnamese overheid dient er in beginsel voor te zorgen dat binnenlandse adopties voor alle kinderen (ook zij met special needs) vóór interlandelijke adoptie, in overweging worden genomen.

→ **In het geval van kinderen met special needs, zijn snellere procedures mogelijk wat betreft interlandelijke adoptie, zonder duidelijkheid over de toepassing van het subsidiariteitsprincipe (inspanningen om binnenlandse opties te verkennen).**

6. Adoptabiliteit

Centrale registratie van adoptabele kinderen

Er is geen gecentraliseerde databank voor adoptabele kinderen.

In een recent intern document (2021/2022) benadrukte MOJ de noodzaak om meer samen te werken met MoLISA om een nationale databank op te zetten voor kinderen in de jeugdhulp, aangezien dit ook de adoptieprocedures en het delen van informatie over kinderen die adoptie nodig hebben, zou vergemakkelijken.

→ **Er is geen centrale registratie van adoptabele kinderen.**

Beoordeling van en beslissing tot adoptabiliteit

Momenteel is het proces voor de vaststelling van de adoptabiliteit van het kind onduidelijk. Zo stelt ISS dat er een gebrek is aan informatie over de achtergrond van het kind, diens noden en de geleverde inspanningen om nationale oplossingen te zoeken.

Het wettelijk kader bepaalt dat wanneer een kind te vondeling gelegd wordt, beide ouders overleden zijn of geen alternatieve zorgfiguren heeft en bijgevolg in een voorziening wordt geplaatst, de voorziening verantwoordelijk is voor de beoordeling van de adoptabiliteit van het kind (art. 1.4 decreet nr. 24/2019/ND-CP). De Vietnamese CA heeft in november 2020 bevestigd dat zorgvoorzieningen verantwoordelijk zijn voor het opstellen van lijsten en dossiers van kinderen die op zoek zijn naar een alternatieve thuis.

In het beslissingskader wordt dit door ISS als zorgwekkend bestempeld, omdat de professionele vaardigheden van voorzieningen om een alomvattende beoordeling te maken van de juridische, psychosociale en medische noden van een kind beperkt zijn. Gezien de mogelijkheden voor bijdragen, donaties en ontwikkelingshulp (zie punt 8) is er bovendien een belangenconflict aanwezig als voorzieningen deze verantwoordelijkheid dragen en kinderen zo het risico lopen onnodig voor adoptie te worden voorgedragen.

Volgens zowel de regelgeving als de praktijk, zijn het de Commune-level People's Committee (CPC), de province-level Department of Justice en de voorzieningen zelf die een rol spelen bij het bepalen van de adoptabiliteit van kinderen.

De verschillende actoren die een rol hebben in het beoordelen van de adoptabiliteit, de rechtstreekse rol van voorzieningen en de beperkte informatie die hierover in het kinddossier terug te vinden is, maken dat het proces voor het beoordelen van de adoptabiliteit onduidelijk is.

In het geval van het vaststellen van de adoptabiliteit van vondelingen, moet daarnaast meer aandacht worden besteed aan de zoektocht naar de oorspronkelijke ouders. Daarnaast observeerde ISS verwarring over een duidelijke en coherente procedure waarbij bevoegde gerechtelijke of administratieve instanties de status van vondeling toekennen.

➔ De beoordeling van adoptabiliteit gebeurt in de praktijk niet uitsluitend door een overheidsinstantie of rechtbank, maar ook door de voorzieningen zelf.

Situaties waarin een kind adoptabel kan worden verklaard

Volgens het landenprofiel van Vietnam (2022) op de website van het Permanent Bureau van de Haagse Conferentie betreffende het internationaal privaatrecht (hierna: "HCCH") zijn kinderen die geadopteerd worden: achtergelaten kinderen, wezen, kinderen met biologische ouders of familieleden die zelf niet voor hen kunnen zorgen, gehandicapte kinderen en kinderen met ernstige ziekten. De te adopteren kinderen zijn jonger dan 16 jaar, behalve bij intrafamiliale adopties, waar de te adopteren kinderen jonger dan 18 jaar zijn.

➔ In de regelgeving is duidelijk in welke situaties kinderen adoptabel kunnen worden verklaard.

Onderzoek van psychosociale adoptabiliteit

UNICEF stelt vast dat er geen volwaardige beoordeling lijkt te bestaan van de noden van een kind aan interlandelijke adoptie, als meest geschikte antwoord.

Er is momenteel een tekort aan getraind personeel om rigoureuze beoordelingen uit te voeren waarbij de behoeften, omstandigheden en wensen van elk kind nauwkeurig worden vastgesteld en beslissingen worden genomen die in hun belang zijn. Daarnaast is er een gebrek aan inzicht in elementen die van invloed zijn op de emotionele en sociale ontwikkeling van een kind, met inbegrip van kennis over gehechtheid en de psychosociale ontwikkeling van kinderen.

Ook maken een aantal actoren zich zorgen over de kwaliteit van de medische rapporten die de Vietnamese autoriteiten kunnen voorleggen.

ISS kon geen duidelijke informatie verzamelen over de specifieke thema's waarmee rekening wordt gehouden bij de beoordeling van de psychosociale adoptabiliteit van het kind.

- **Momenteel gebeurt de procedure om de psychosociale adoptabiliteit van het kind vast te stellen niet op gestandaardiseerde wijze.**

Toestemming van de oorspronkelijke ouders of wettelijke voogd

Article 21 of the Law on Adoption bepaalt wie toestemming dient te geven bij adoptie.

In het geval van kinderen, wiens ouders vrijwillig toestemming tot de adoptie hebben gegeven, bestaan er in de praktijk verschillen in de wijze waarop de bestaande procedures worden begrepen en toegepast.

- **De toestemming van de oorspronkelijke ouders of wettelijke voogd is bij wet geregeld. In de praktijk worden procedures op verschillende wijze begrepen en toegepast.**

Toestemming van het kind

Wat betreft de toestemming tot adoptie door het kind zelf, wordt dit in de regelgeving vereist vanaf de leeftijd van 9 jaar.

UNICEF stelt dat het van cruciaal belang is dat de mening en wensen van kinderen die jonger zijn dan 9 jaar ernstig moet worden geëvalueerd. De Committee on the Rights of the Child (CRC) merkt in zijn General Comment #14 over de belangen van het kind (CRC/C/GC/14) het volgende op [cf. § 54]: *"Het feit dat een kind zeer jong is of in een kwetsbare situatie verkeert [waaronder het hebben van een beperking] ontnemt hem of haar niet het recht om zijn of haar mening te uiten en vermindert evenmin het gewicht dat aan de mening van het kind wordt toegekend bij het bepalen van zijn of haar belangen."*

- **Het is duidelijk wanneer het kind formeel toestemming dient te verlenen. Het is onduidelijk of kinderen die jonger zijn dan 9 jaar gehoord worden.**

Stavingsstukken in het adoptiedossier op het moment van toewijzing

MOJ deed zelf een review van de huidige regelgeving. Eén van de aandachtspunten hierbij was het bekomen van zo volledige mogelijke dossiers:

"De vervollediging ervan is in beperkte mate mogelijk en stuit op moeilijkheden, bijvoorbeeld de moeilijkheid om de achtergrond van sommige kinderen te verifiëren en toegang te krijgen tot hun volledige geschiedenis in het zorgsysteem, onnauwkeurige informatie over de oorspronkelijke ouders, familieleden van kinderen die weigeren informatie te verstrekken,..."

Overeenkomstig de bepalingen van artikel 32, lid 1, onder a) en b), van de Law on Adoption zou een volledig kinddossier worden aangeboden. In de praktijk zien we echter dat de volgende documenten pas vrijgegeven worden na de goedkeuring kindtoewijzing.

- In geval van vondelingen: Document van het CPC of de politie.
- In geval van weeskinderen: Overlijdensakte van de oorspronkelijke ouders of vonnis dat verklaart dat de ouder(s) overleden zijn.
- Kind waarvan de ouders bekend, maar vermist zijn: Vonnis waarin de ouders vermist worden verklaard.
- Kind waarvan de ouders uit de ouderlijke macht zijn ontzet: Vonnis.
- Document waaruit blijkt dat binnenlandse adoptanten zijn gezocht.
- Adoptabiliteitsbeslissing van het CPC.

- **Op het moment van toewijzing blijkt uit het kinddossier dat MOJ de legistieke adoptabiliteit bevestigt. Bijkomende en beschikbare documentatie ter staving hiervan wordt pas bezorgd na goedkeuring kindtoewijzing.**

Beleid over het samenhouden van siblings

De regelgeving geeft voorrang aan het bij elkaar houden van broers en zussen (bijv. art. 60 (4), Law on Children van 2016). De Centrale Autoriteit in Vietnam levert inspanningen om in de praktijk siblings bij elkaar te houden. Bij toewijzing van siblings, geeft MOJ voorrang aan kandidaat-adoptanten die een openheid tonen om siblings te willen adopteren.

- **Er is regelgeving over het samenhouden van siblings. Ook in de praktijk worden inspanningen geleverd om siblings bij elkaar te houden.**

7. Het verloop van de adoptieprocedure

Vorbereiding/ bindingsperiode voor het kind

In de regelgeving wordt geen systematische voorbereiding van het kind op een interlandelijke adoptie voorzien. Deze bevinding strookt met het antwoord van MOJ op de HCCH landenfiche (2022). Ray of Hope geeft aan dat de voorbereiding momenteel te veel afhankelijk is van het tehuis en de contactpersoon van de adoptiedienst.

→ **Er is geen standaard voorbereiding/bindingsperiode voor de definitieve adoptiebeslissing.**

Het matchingsproces

MOJ geeft aan dat matching op provinciaal niveau gebeurt met leden van de matching council, waaronder vertegenwoordigers van MOJ, MoLISA, de provinciale politie, de voorziening waar het kind verblijft (sommige lokale autoriteiten nodigen vertegenwoordigers van het bestuursorgaan van de voorziening en/of het ministerie van Financiën uit om deel te nemen).

MOJ heeft zelf in een recent verslag tekortkomingen in het matchingsproces erkend: volgens hen wordt bij de matching voor interlandelijke adoptie geen team van psychologen en sociale deskundigen ingeschakeld. De algemene onduidelijkheid rond het matchingsproces wat betreft procedures, tijdschema, bevoegde instantie, enz. is voor ISS zorgwekkend en moet worden aangepakt.

→ **Er is een gebrek aan heldere procedures en richtlijnen betreffende het matchingsproces.**

Specifieke aandachtspunten:

MOJ deed zelf een review van de huidige regelgeving met de volgende aandachtspunten:

- De uitvoering van sommige procedures verloopt nog traag en onvolledig (onnauwkeurige beoordeling van de situatie en de noden van de kinderen, waardoor de volgende procedurele stappen worden bemoeilijkt).
- Het bestaan van inconsistenties in de wettelijke bepalingen, waarbij met name wordt verwezen naar artikel 28 van de Law on Adoption, dat contact tussen de kandidaat-adoptanten en het kind mogelijk zou maken vooraleer een matchingsvoorstel door de bevoegde centrale autoriteiten werd goedgekeurd (in strijd met artikel 29 van het Haags Adoptieverdrag 1993).

Daarnaast heeft de Vietnamese CA in een recent evaluatieverslag verklaard dat de huidige regelgeving geen duidelijke bepalingen bevat over de termijn voor sommige stappen in het proces van interlandelijke adoptie, zoals de termijn waarin bepaald wordt dat kinderen in aanmerking komen voor interlandelijke adoptie.

→ **De niet-gesynchroniseerde regelgevende kaders en richtlijnen betreffende het verloop van de adoptieprocedure en de rol en status van voorzieningen tijdens de adoptieprocedure zijn belangrijke aandachtspunten die hervormd dienen te worden.**

8. Het vermijden van financiële risico's

Kosten en vergoedingen voor de adoptieprocedure op zich geregeld bij wet of overheid

De kosten voor de adoptieprocedure zijn gedeeltelijk bij wet geregeld (114/2016/ND-CP Decree).

→ **Er is een gedeeltelijke regeling van kosten bij wet of overheid.**

Overzicht van de kosten in de praktijk

Uit de bevindingen van ISS' evaluatie over het adoptiesysteem in Vietnam (2018-2020) blijkt dat het bestaande kader ruimte biedt voor verschillende soorten financiële steun gelinkt aan een procedure voor interlandelijke adoptie.

Residentiële voorzieningen mogen verschillende soorten steun aanvragen, wat kan leiden tot verwarring, gebrek aan transparantie en eventuele ongeoorloofde praktijken. Uit de antwoorden van verschillende ontvangende landen blijkt dat dit deels te wijten is aan het feit dat er geen duidelijk onderscheid bestaat tussen vergoedingen, bijdragen en humanitaire hulp – in tegenstelling tot de richtlijnen van het HCCH.

→ **Naast de bij wet geregelde kosten, worden in de praktijk bijkomende bedragen aan de kandidaat-adoptanten gevraagd.**

Donaties, contributies en projectsteun

In de kostentabel wordt door Ray of Hope aangegeven dat er een bijdrage van ongeveer 4.700 euro betaald wordt aan het weeshuis, waar het kind, dat geadopteerd zal worden, verblijft. Ray of Hope stelt dat er geen duurzame werking in Vietnam kan worden opgezet als deze kosten niet betaald worden en dat het weeshuis de bijdrage nodig heeft voor hun werking.

De adoptiedienst geeft aan dat de weeshuizen een deel van de bijdrage opvragen na aanvaarding van het kindvoorstel door de kandidaat-adoptanten, voor afreis van de kandidaat-adoptanten en voor afronding van de adoptieprocedure in Vietnam.

VCA stelde bij de meest recente kindtoewijzing (2021) de voorwaarde dat dit bedrag steeds een vrijwillige keuze van de kandidaat-adoptieouders moet zijn en, indien zij een bijdrage willen doen, deze pas na de Giving and Receiving Ceremony betaald mag worden. Dit wordt door Ray of Hope voor de lopende dossiers zo gedaan, maar is volgens hen absoluut niet houdbaar. MOJ stelt in het beslissingskader het volgende: *“Adoptive parents/adoption organizations are allowed to donate voluntarily and without coercion of any kind.”* Wat betreft de timing van betaling, bevestigt MOJ in een rechtstreeks overleg met VCA dat vrijwillige donaties enkel betaald mogen worden nadat de adoptieprocedure volledig werd afgerond.

De zorg voor het kind in het desbetreffende weeshuis moet volgens Ray of Hope vergoed worden, waardoor dit volgens hen geen vrijwillige bijdrage kan zijn. Een bijdrage, vastgelegd door Ray of Hope is volgens hen een veel logischere en veiligere manier van werken.

Het verschil in bedragen die, afhankelijk van het ontvangende land (bv. Verenigde Staten, Ierland,...), door de kandidaat-adoptanten aan de weeshuizen betaald worden, is voor VCA zorgwekkend omdat dit concurrentie tussen de diensten uit verschillende ontvangende landen in de hand werkt.

→ **De huidige praktijk is niet in overeenstemming met de principes zoals opgenomen in HCCH Factsheet #3 on Improper Financial and Other Gain⁷, onder meer omdat bepaalde praktijken die daarin als ongeoorloofd worden gedefinieerd, niet structureel worden aangepakt.**

Overeenkomst kosten van de adoptiedienst met table on costs van HCCH

Bijdragen aan het weeshuis door de kandidaat-adoptanten worden niet vermeld in de table on costs van HCCH.

De kosten voor bijkomend medisch onderzoek wordt door Ray of Hope geraamd op 400 euro. In de table on costs van het HCCH wordt in dit kader een veel hoger bedrag geraamd, afhankelijk van de medische situatie van het kind.

→ **De door de adoptiedienst opgelijste kosten komen gedeeltelijk overeen met de table on costs van het HCCH.**

9. Juridisch kader ter ondersteuning van adoptiebetrokkenen in het recht op informatie over hun afkomst en/of hun zoektocht naar familieleden

Centrale geboorteregistratie

Volgens data van UNICEF voor 2020-2021⁸ wordt de geboorte van 98,1% van de kinderen onder de 5 jaar in Vietnam geregistreerd. Kinderen in arme huishoudens en kinderen uit de Hmong-gemeenschap hebben een lagere geboorteregistratie. Late registratie is mogelijk, maar er worden praktische belemmeringen – zoals vergoedingen – gemeld.

→ **Er bestaat een centrale geboorteregistratie met een hoog registratiepercentage.**

Procedure voor inzage in het adoptiedossier in de regelgeving

Artikel 11, lid 1, van de Law on Adoption omschrijft het recht van geadopteerden om hun herkomst te kennen en bepaalt dat “niemand een geadopteerde mag beletten zijn herkomst te kennen”.

⁷ <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=6668&dtid=57>

⁸ <https://www.unicef.org/vietnam/media/8651/file/Birth%20registration.pdf>

Echter, ontbreekt het wettelijk kader, dat de overheid verplicht om volledige en nauwkeurige dossiers te verstrekken die in overeenstemming zijn met artikels 7 en 8 van het Internationaal Kinderrechtenverdrag.

CHIP uit zijn bezorgdheid over de kwaliteit en de volledigheid van de verzamelde informatie betreffende de achtergrond van het kind. Indien een residentiële voorziening onder de verantwoordelijkheid van MoLISA wordt gesloten, lijkt er geen formele regeling te bestaan die vereist dat de dossiers/informatie over de kinderen worden overgedragen aan MOJ.

Er lijkt geen regelgeving te bestaan over het systematisch registreren van pogingen om proactief de ouder(s) van een vondeling op te sporen, bijvoorbeeld door de politie en/of de Commune-level People's Committee. Dit kan verklaren waarom er in vele kinddossiers elementen van de identiteit van een kind ontbreken. Dit leidt volgens CHIP echter ook tot praktijken waarbij in adoptiedossiers fundamentele informatie over de herkomst van het kind ontbreekt.

➔ **Het recht op kennis over herkomst en identiteit werd in regelgeving opgenomen. De procedures en richtlijnen voor de bewaring van en het recht op inzage in adoptiedossiers zijn momenteel te weinig in de regelgeving uitgewerkt.**

Regelgeving inzake wijziging van geboorteplaats en geboortedatum

Indien er geen gronden zijn om de geboortedatum of geboorteplaats van het kind te bepalen (in het geval van vondelingen met ongeïdentificeerde ouders), wordt de datum waarop het kind gevonden werd, beschouwd als de geboortedag en -maand; het geboortjaar wordt bepaald aan de hand van de lichaamsontwikkeling van het kind; de geboorteplaats is de plaats waar het kind gevonden werd; de geboorteplaats wordt bepaald aan de hand van de verblijfplaats; en de nationaliteit is Vietnamees. De namen van de ouders en de etniciteit van het kind worden niet ingevuld op de geboorteakte. De geboorteakte meldt expliciet dat het om een vondeling gaat.

CHIP meldt dat deze manier van werken kan leiden tot onnauwkeurige en ontbrekende informatie over de identiteit van het kind en dat dit een belangrijke factor is om rekening mee te houden, aangezien een aanzienlijk aantal vondelingen uiteindelijk adoptabel worden verklaard.

➔ **In geval van vondelingen, wiens oorspronkelijke ouders niet worden teruggevonden, bestaat er regelgeving over de bepaling van geboorteplaats en geboortedatum.**

Professionele ondersteuning bij de zoektocht naar herkomst door de overheid

De bevoegde Vietnamese instanties beschikken in de praktijk niet altijd over de middelen en het personeel om de beschikbare informatie over het kind te verzamelen. Dit vereist opgeleid personeel dat interviews kan afnemen en sociale verslagen kan opstellen over het kind en diens oorspronkelijke familie.

Het is niet duidelijk of de Vietnamese overheid specifieke ondersteuning aanbiedt aan de oorspronkelijke ouders. Tevens is het onduidelijk of de betrokken hulpverleners een opleiding hebben genoten om dergelijke ondersteuning te kunnen bieden.

➔ **Er is weinig tot geen professionele ondersteuning door de overheid bij de zoektocht naar herkomst.**

10. Inhoud kinddossier

Voldoende informatie in het kinddossier om de herkomst van het kind te achterhalen

Het kinddossier bevat de schriftelijke bevestiging vanuit de Vietnamese centrale autoriteit dat de principes van het Haags Adoptieverdrag gevolgd werden.

Ondanks een rechtstreeks verzoek van VCA aan MOJ voor het reeds bekomen van bijkomende stukken, kreeg VCA onderstaande documenten pas na goedkeuring van kindtoewijzing en na afreis van de kandidaat-adoptanten naar Vietnam:

- In geval van vondelingen: Document van het CPC of de politie.
- In geval van weeskinderen: Overlijdensakte van de oorspronkelijke ouders of vonnis dat verklaart dat de ouder(s) overleden zijn.
- Kind waarvan de ouders bekend, maar vermist zijn: Vonnis waarin de ouders vermist worden verklaard.
- Kind waarvan de ouders uit de ouderlijke macht zijn ontzet: Vonnis.

- Document waaruit blijkt dat binnenlandse adoptanten zijn gezocht.
- Adoptabiliteitsbeslissing van het CPC.

Bovenstaande is in contrast met de bepalingen van artikel 32, lid 1, onder a) en b), van de Law on Adoption, waarbij een volledig kinddossier voorhanden lijkt te zijn.

→ **In de praktijk is de informatie over de herkomst van het kind summier. Bijkomende informatie over de herkomst van het kind of de zoektocht naar de oorspronkelijke ouders/familie wordt pas bezorgd na de Giving and Receiving Ceremony.**

Weergave van het volledige traject van het kind in het kinddossier

De Law on Children van 2016 (art. 68) voorziet in tweejaarlijkse herzieningen van de situatie van kinderen, die binnen de jeugdhulp geplaatst werden. Verslagen in dit kader zijn niet in het kinddossier opgenomen.

FCA bevestigt dat in het erkenningsdossier geen informatie terug te vinden is over de herkomst van het kind noch over de omstandigheden die ertoe leiden het kind voor interlandelijke adoptie voor te stellen.

→ **In de praktijk is de informatie over het volledige traject van het kind summier.**

3. Beslissing betreffende de huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Vietnam:

Op basis van bovenstaande overwegingen en de informatie in het ingevulde beslissingskader voor Vietnam, **beslist VCA om de samenwerking met Vietnam stop te zetten**. Dit betekent concreet:

- er zullen geen nieuwe kindtoewijzingen worden goedgekeurd door het Vlaams Centrum voor Adoptie
- de dossiers waarvoor op datum van ontvangst van dit schrijven nog geen kindtoewijzing hangende is, wordt de toelating gegeven om zich te heroriënteren en een adoptieprocedure te starten voor één van de herkomstlanden waarmee Vlaanderen nog zal samenwerken.
De overstap naar een procedure voor een binnenlandse adoptie, behoort eveneens tot de mogelijkheden.

Ariane Van den Berghe,
Vlaams Adoptieambtenaar